

FÖRESKRIFT OM KLIENTHANDLINGAR INOM SOCIALVÅRDEN

Bestämmelser om bemyndigande

Lag om behandling av kunduppgifter inom social- och hälsovården (703/2023) 20 § 2 mom.

Målgrupper

Tjänstetillhandahållare inom socialvården

Tillverkare av klientdatasystem inom socialvården

Folkpensionsanstalten

Ikraftträdande

Denna föreskrift träder i kraft 5.4.2024 och gäller tills vidare.

Föreskriften ersätter

Denna föreskrift ersätter de tidigare föreskrifterna THL 1/2021 (Föreskrift om strukturen för klienthandlingar inom socialvården och om uppgifter som ska antecknas i klienthandlingarna), THL 1/2016 (Föreskrift om klassificeringen av serviceuppgifterna inom socialvården) och THL 2/2023 (Föreskrift om ändring av föreskrift om klassificeringen av serviceuppgifterna inom socialvården). Lagen om behandling av kunduppgifter inom social- och hälsovården 703/2023 trädde i kraft den 1 januari 2024 I samband med ikraftträdandet upphävdes lagen om kunduppgifter 784/2021 och lagen om klienthandlingar inom socialvården 254/2015. Institutet för hälsa och välfärds föreskrifter som getts med stöd av dessa lagar upphävdes därför samtidigt.

Innehåll

1 Föreskriftens syfte.....	3
2 Definitioner.....	3
3 Föreskriftens tillämpningsområde.....	4
4 Föreskriftens centrala innehåll och avgränsningar	4
5 Förhållande till andra föreskrifter, anvisningar och definitioner	6
6 Klienthandlingarnas datastrukturer.....	7
7 Handledning och rådgivning om föreskriften	7
8 Ikraftträdande	8
För kännedom.....	8

1 Föreskriftens syfte

Föreskriften syftar till att förenhetliga de datastrukturer och datainnehåll som används nationellt inom socialvården så att de möjliggör användning, utlämnande, bevarande, skydd och utnyttjande av elektroniska klienthandlingar inom socialvården och tilldelande av åtkomsträttigheter kan genomföras på ett nationellt enhetligt och säkert sätt

2 Definitioner

I denna föreskrift avses med:

- **Socialvårdsklient** en person som ansöker om eller får socialservice eller vars ärende annars behandlas inom socialvården;
- **Klientuppgift inom socialvården** uppgifter som ingår i klienthandlingar inom socialvården och andra handlingar som utarbetats inom socialvården och som gäller behovet av stöd för en socialvårdsklient, behandlingen av klientens ärende eller kunduppgifter som gäller den socialservice som ges till klienten;
- **Klienthandling inom socialvården** en handling som gäller en socialvårdsklient och som har upprättats eller tagits emot eller som innehåller uppgifter för bedömning av en klients behov av socialservice eller för ordnande eller tillhandahållande av behövliga tjänster;
- **Informationsresursen för klientuppgifter inom socialvården** en informationsresurs som hör till de riksomfattande informationssystemtjänsterna och där klienthandlingar, andra handlingar som innehåller klientuppgifter eller andra uppgifter som behövs för socialvården bevaras och utnyttjas;
- **Riksomfattande informationssystemtjänster** sådana riksomfattande informationssystemtjänster för social- och hälsovården som avses i 65 § i lagen om kunduppgifter och som ordnas och förvaltas av Folkpensionsanstalten;
- **Socialvård** organiserad verksamhet vars syfte är att erbjuda samhällsmedlemmarna tillräcklig socialservice och ekonomiskt stöd i anslutning till den samt att främja social välfärd och delaktighet.
- **Informationssystem** i enlighet med 3 § 19 punkten i lagen om kunduppgifter en programvara eller ett system eller delsystem som det i enlighet med de egenskaper som har planerats av tillverkaren är meningen att använda för elektronisk behandling av kundhandlingar, för registrering av handlingarna i de riksomfattande informationssystemtjänsterna eller för anslutning till de riksomfattande informationssystemtjänsterna eller med vars hjälp en yrkesutbildad person inom social- eller hälsovården kan använda uppgifter om välbefinnande (klientdatasystem);
- **Tjänstetillhandahållare inom socialvården** en myndighet som ansvarar för ordnandet av socialservice (serviceanordnare) samt offentliga och privata tjänsteproducenter;
- **Offentlig socialvård** socialvård som ordnas av en myndighet, inklusive socialvård som produceras av en privat tjänsteproducent för en myndighets räkning;
- **Privat socialvård** socialvård som grundar sig på ett avtal mellan en tjänsteproducent och en klient;
- **Serviceuppgift** en helhet bestående av sociala tjänster och annat stöd som svarar mot specifika stödbehov;
- **Tjänsten Sosmeta** en webbtjänst som förvaltas av Institutet för hälsa och välfärd och där man publicerar datastrukturer för klienthandlingar inom socialvården och anvisningar för hur handlingarna ska kopplas till oppkomstkontexten med hjälp av metadata (sosmeta.fi);

- **Kodtjänst** den riksomfattande kodtjänsten inom social- och hälsovården i vilken man publicerar, distribuerar och upprätthåller nationellt enhetliga klassificeringar och andra kodsystém som används i informationssystem inom social- och hälsovården.
- **Lagen om kunduppgifter** lagen om behandling av kunduppgifter inom social- och hälsovården (703/2023);
- **Teknisk struktur** en teknisk presentationsform för handlingsstrukturer avsedda för dokumentation av klientuppgifter inom socialvården och som THL publicerat, och som stöds i informationsresursen för klientuppgifter inom socialvården och kundinformationssystem.

3 Föreskriftens tillämpningsområde

I enlighet med 20 § 2 mom. i lagen om behandling av kunduppgifter inom social- och hälsovården (703/2023) meddelar Institutet för hälsa och välfärd föreskrifter om klienthandlingarnas datastrukturer och datainnehåll samt om de kodsystém som överallt i landet ska användas i datastrukturerna.

Föreskriften gäller

- offentliga och privata tjänstetillhandahållare inom socialvården i vars verksamhet elektroniska klienthandlingar inom socialvården uppkommer eller behandlas;
- kundinformationssystem som används inom socialvården och tillverkarna av dessa samt producenter av informationssystemtjänster; och
- Folkpensionsanstalten i egenskap av anordnare och förvaltare av de riksomfattande informationssystemtjänsterna.

Användningsändamålen för klienthandlingarnas datastrukturer och datainnehåll samt de kodsystém som används i dem är

- införande av klienthandlingar inom socialvården i klientdatasystem;
- registrering av klientuppgifter inom socialvården i klientdatasystem;
- riktande av åtkomsträttigheter till klientuppgifter inom socialvården;
- möjliggörande av och stöd för användning, utlämnande, förvaring och skydd av klientuppgifter inom socialvården;
- möjliggörande av och stöd för och användning av klientuppgifter för sekundära användningsändamål med hjälp av de riksomfattande informationssystemtjänster som avses i 65 § i lagen om kunduppgifter samt tjänstetillhandahållarnas övriga informationssystem; och
- styrning av, och precisering av kraven för, överensstämmelse, certifiering, samtestning och testning som systemtillverkaren själv genomför för klientdatasystem som är avsedda att anslutas till den riksomfattande informationsresursen för klientuppgifter inom socialvården.

4 Föreskriftens centrala innehåll och avgränsningar

Denna föreskrift är en del av regleringen som styr dokumentationen och hanteringen av klientuppgifter inom socialvården samt lagringen av klientuppgifter i informationsresursen för klientuppgifter inom socialvården. Föreskriften främjar användningen av klientuppgifter som lagrats i informationsresursen för klientuppgifter inom socialvården för primära och sekundära användningsändamål.

Aktörer inom socialvården har anteckningsskyldighet. Enligt 17 § i lagen om kunduppgifter ska yrkesutbildade personer inom socialvården och bistående personer som deltar i tillhandahållandet av tjänsterna anteckna

behövliga och tillräckliga uppgifter i klienthandlingarna för att säkerställa ordnandet, planeringen, genomförandet, uppföljningen och övervakningen av servicen för en klient.

Denna föreskrift preciserar vilka klienthandlingsstrukturer som ska användas för att göra anteckningarna samt förpliktar till att använda dessa nationellt enhetliga handlingsstrukturer.

Klienthandlingsstrukturerna för socialvården publiceras i tjänsten Sosmeta. De publicerade klienthandlingsstrukturerna innehåller datastrukturer och datainnehåll samt de kodsystäm som överallt i landet ska användas i datastrukturerna, vilka avses i 20 §:2 mom. i lagen om kunduppgifter. Klienthandlingsstrukturerna har strukturerats enligt serviceuppgift och socialservice. En del av handlingsstrukturerna är avsedda att användas för flera olika serviceuppgifter.

Denna föreskrift ska förenhetliga användningen av kodsystäm inom socialvården vid registrering av klientuppgifter. I kodtjänsten publiceras en mängd kodsystäm för social- och hälsovården. Användningen av kodsystämen ska vara obligatorisk och regleras av olika krav avseende dokumentation, datastrukturer och informationssystem. Klienthandlingarnas datastrukturer och datainnehåll enligt denna föreskrift inbegriper de kodsystäm som används i dem. Även THL:s föreskrift 5/2024 om väsentliga krav på informationssystem och välbefinnandeapplikationer för social- och hälsovården, samt de specifikationer som preciserar föreskriften, innehåller krav som gäller användningen av kodsystäm.

I denna föreskrift beskrivs inte uttömmande alla kodsystäm som används inom socialvården. Dock beskrivs användningen av två viktiga kodsystäm nedan. Socialvård – Serviceuppgift och Socialvård – Socialservice är viktiga kodsystäm som används inom socialvården och används i stor utsträckning i specifikationer och krav för informationshanteringen inom socialvården.

Kodsystämet Socialvård – Serviceuppgift används till exempel

- i innehållet i klienthandlingar inom socialvården för att beskriva den serviceuppgift till vilken handlingen hör;
- vid uppfyllandet av kravet enligt 37 § 2 mom. i lagen om kunduppgifter, enligt vilket det av varje klienthandling inom socialvården som förs in i socialvårdens klientregister ska framgå till vilken serviceuppgift eller vilka serviceuppgifter inom socialvården handlingen ansluter sig;
- vid uppfyllandet av kravet enligt 59 § 1 mom. i lagen om kunduppgifter, enligt vilket en socialvårdsklients förbud mot utlämnande av sina klientuppgifter inom socialvården kan gälla en personuppgiftsansvarig inom socialvården, ett serviceuppdrag eller en enskild klienthandling inom socialvården;
- vid genomförandet av bestämmelserna om bevarandetider för klienthandlingar i bilagan till lagen om kunduppgifter;
- vid fastställandet av åtkomsträttigheter;
- i klientdatasystemen och i informationsresursen för klientuppgifter inom socialvården för att beskriva den serviceuppgift inom socialvården som handlingen hänför sig till; och
- som obligatorisk metadata som beskriver klienthandlingarnas kontext.

Kodsystämet Socialvård – Socialservice används till exempel

- i innehållet i klienthandlingar inom socialvården för att beskriva klientens servicebehov eller den socialservice som beviljas;
- i klientdatasystemen och i den riksomfattande informationsresursen för klientuppgifter inom socialvården, för att beskriva den socialservice som handlingen gäller;
- vid fastställandet av åtkomsträttigheter; och

- för att beskriva socialvårdens tjänster på ett enhetligt sätt.

Enligt 67 § i lagen om kunduppgifter är en tjänstetillhandahållare inom socialvården skyldig att ansluta sig som användare av de riksomfattande informationssystemtjänsterna inom social- och hälsovården och ta i bruk de i 65 § 1 mom. avsedda informationssystemtjänster i vilka tjänstetillhandahållaren är skyldig att föra in klientuppgifter eller med hjälp av vilka klientuppgifter kan lämnas ut till tjänstetillhandahållaren. Privata tjänstetillhandahållare inom socialvården är skyldiga att ansluta sig om de använder ett klientdatasystem.

Utöver anslutningsskyldigheten förpliktar 69 § i lagen om kunduppgifter tjänstetillhandahållare inom socialvården att spara klienthandlingarnas i original i den riksomfattande informationsresursen för klientuppgifter. Närmare bestämmelser om övergångstiderna för anslutningsskyldigheten och skyldigheten att spara handlingarna finns i övergångsbestämmelserna i lagen om kunduppgifter.

5 Förhållande till andra föreskrifter, anvisningar och definitioner

De informationssystem som används för att behandla klienthandlingar ska genomföras i enlighet med de väsentliga krav som gäller dem. I THL:s föreskrift 5/2024 preciseras de väsentliga kraven på system avsedda för behandling av klient- och patientuppgifter, inklusive funktioner och datainnehåll som ska implementeras i informationssystemen. Funktionerna och datainnehållen hänvisar till separata närmare specifikationer där också obligatoriska och frivilliga funktioner och uppgifter beskrivs mer detaljerat. Dessa krav beskriver de krav som är väsentliga för genomförandet av klientdatasystem och klienthandlingar med tanke på denna föreskrift. De väsentliga kraven på datainnehållet i klientdatasystem inom socialvården grundar sig på datastrukturerna enligt denna föreskrift.

THL:s föreskrift 4/2024 om klassificering och certifiering av informationssystem och välbefinnandeapplikationer inom social- och hälsovården beskriver de förfaranden och ansvar som ska iakttas vid klassificeringen av informationssystem och välbefinnandeapplikationer inom social- och hälsovården samt vid implementering och certifiering av väsentliga krav som gäller dem.

Genomförandet av denna föreskrift följs upp med de metoder som beskrivs i föreskrifterna 4/2024 och 5/2024 som ett led i certifieringen av klientdatasystemen, där man verifierar att systemet uppfyller kraven på interoperabilitet och användning av de riksomfattande informationssystemtjänsterna. Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården för ett register över de informationssystem inom social- och hälsovården som uppfyller kraven samt övervakar klientdatasystemens överensstämmelse med kraven.

De godkända filformaten för handlingar i informationsresursen för klientuppgifter inom socialvården definieras närmare i dokumentstandarden inom socialvården, vars gällande version publiceras på webbplatsen Kanta.fi.

Handboken om Kanta-tjänsterna för aktörer inom socialvården är avsedd att stödja anslutningen till och användningen av de riksomfattande informationssystemtjänsterna. Handboken ger en översikt över i synnerhet informationsresursen för klientuppgifter inom socialvården och de informationssystemlösningar som behövs för att använda den. I handboken beskrivs dessutom bl.a. Sosmeta-tjänsten samt användningen av handlingsstrukturer och kodsystém för socialvården.

Med hjälp av hanteringsmodellen för specifikationerna för klientuppgifter inom socialvården och de funktionella specifikationerna för serviceproduktionen ser man till att dessa specifikationer är tillgängliga, ändamålsenliga, aktuella och enhetliga. Målet är en tydlig beskrivning av hur ändringsförslag hanteras och behandlas samt att ändringarna är transparenta och spårbara. I hanteringsmodellen beskrivs de centrala hanteringsprocesserna för specifikationerna, även hanteringen av handlingsstrukturer.

Sosmeta

THL:s tjänst Sosmeta (sosmeta.thl.fi) är en publikationstjänst för handlingsstrukturer och metadata inom socialvården. I Sosmeta publiceras alla klienthandlingstrukturer som används nationellt för dokumentation av klientuppgifter. Handlingsstrukturerna publiceras i tjänsten med olika statusar: utkast, i testfas, färdig eller

föråldrad. I detta avsnitt beskrivs kortfattat vad dessa statusar betyder. Närmare beskrivningar av handlingarnas versioner och statusar finns i den ovannämnda handboken om Kanta-tjänsterna och i hanteringsmodellen.

Statusen utkast avser den första versionen av handlingsstrukturen som har publicerats i tjänsten Sosmeta. En version som publicerats med statusen utkast är redo att kommenteras av experter inom socialvården och systemleverantörer. Handlingsstrukturen vidareutvecklas utifrån kommentarerna.

En handlingsstruktur med statusen i testfas har ändrats utgående från återkopplingen och är tillgänglig i testmiljön i informationsresursen för klientuppgifter.

En handlingsstruktur med statusen färdig är en färdigställd, officiell och stödd version i informationsresursen för klientuppgifter inom socialvården, och de kodsystém som används i den har publicerats. Samtestningen av handlingsstrukturen i informationsresursen för klientuppgifter inom socialvården kan inledas när handlingsstrukturen har denna status.

När en handlingsstruktur med statusen färdig ändras, publiceras en ny version av den med statusen färdig efter att den först har publicerats med statusen utkast och/eller i testfas. Den tidigare versionen får statusen föråldrad. En handlingsstruktur med statusen föråldrad stöds i informationsresursen för klientuppgifter under övergångsperioden. Det innebär att även om strukturen är föråldrad, kan de klientdatasystem som använder strukturen fortfarande arkivera handlingar som utgår från den i informationsresursen för klientuppgifter under övergångsperioden. THL fastställer övergångsperiodens längd, som i regel är sex månader.

Statusen ”borttagen”: Handlingsstrukturen anges som borttagen när övergångsperioden för en föråldrad handlingsstruktur upphör eller när handlingsstrukturen tas bort av någon annan orsak. En handlingsstruktur med denna status kan inte längre användas för arkivering av handlingar.

6 Klienthandlingarnas datastrukturer

Klienthandlingar inom socialvården ska motsvara de handlingsstrukturer som publicerats i Sosmeta-tjänsten och i dem ska de kodsystém, vilka det hänvisas till i handlingsstrukturerna, användas senast när klienthandlingarna enligt lagen om kunduppgifter ska sparas i den riksomfattande informationsresursen för klientuppgifter inom socialvården. Klienthandlingar som uppkommit före detta och sådana handlingar för vilka det inte har publicerats någon struktur i Sosmeta kan sparas i informationsresursen för klientuppgifter inom socialvården även i andra godkända filformat. Dessa filformat beskrivs närmare i specifikationen för dokumentstandarden inom socialvården.

Vid upprättandet av klienthandlingar som ska sparas i informationsresursen för klientuppgifter inom socialvården ska den version av handlingsstrukturen som har statusen färdig användas. Dessutom kan en version med statusen föråldrad användas under en övergångsperiod som fastställs separat.

7Handledning och rådgivning om föreskriften

Institutet för hälsa och välfärd ger på begäran råd och handledning om tillämpningen av denna föreskrift. Mer information och anvisningar om tillämpningen av föreskriften finns också på adressen sosmeta.thl.fi samt på THL:s webbplats och webbplatsen kanta.fi.

8 Ikraftträdande

Denna föreskrift träder i kraft 5.4.2024 och gäller tills vidare.

Sirpa Soini

Direktör

Jarmo Kärki

Enhetschef

För kännedom

Tjänstetillhandahållare inom social- och hälsovården

Kompetenscentrum inom det sociala området

Social- och hälsovårdsministeriet

Tillverkare av klient- och patientdatasystem samt producenter av informationssystemtjänster för social- och hälsovården

Producenter av informationsförvaltningstjänster och ICT-tjänster för social- och hälsovården

Folkpensionsanstalten

Välfärdsområdesbolaget Hyvil Oy

Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården Valvira

Finansministeriet

Arbets- och näringsministeriet

Befolkningsregistercentralen

Dataombudsmannens byrå

Regionförvaltningsverken

Denna föreskrift publiceras i myndigheternas föreskriftssamlingar

- FINLEX[®] – Myndigheternas föreskriftssamlingar: Institutet för hälsa och välfärd
<https://www.finlex.fi/sv/viranomaiset/normi/561001>

och finns att tillgå

- på registratorskontoret vid Institutet för hälsa och välfärd samt på
<https://thl.fi/sv/web/informationshantering-inom-social-och-halsovarden/foreskrifter-och-specifikationer/foreskrifter>.